

**การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัย
ของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม
(Development of Activities to Enhance Responsibility and
Discipline of Industrial Education Students)**

เมธี ธรรมวัฒนา*

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้ประกอบด้วย 1) สำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม 2) ออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยและ 3) ศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรม โดยดำเนินการวิจัยในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร ด้วยการสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาและศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมด้วยการวิจัยเชิงทดลองแบบเปรียบเทียบ 2 กลุ่ม ก่อนและหลังทดลอง ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ระดับพอใช้เมื่อจำแนกนักศึกษาตามระดับพฤติกรรมแล้วพบว่านักศึกษายังมีพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในระดับควรปรับปรุงอยู่ร้อยละ 6.88 และ 9.27

ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน การออกแบบและพัฒนากิจกรรมดำเนินการตามข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมที่ต้องเน้นพัฒนาทั้งด้านความรับผิดชอบและวินัย โดยสร้างตามกรอบแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญจนได้กิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบจำนวน 11 กิจกรรม ส่วนการศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยหลังทดลอง สูงวก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังทดลองพบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบกลุ่มทดลองสูงวกกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรม/ความรับผิดชอบ/วินัย

* นิติบัญญัติ เอก สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to investigate the current situation of responsibility and discipline of industrial education students, 2) to design a set of activities enhancing their responsibility and discipline and 3) to study the efficiency of the designed set of activities. The research was conducted at Kachanaphisek Technical College Mahanakorn by surveying behaviors related to responsibility and discipline of the students, then designing a set of appropriate activities. A pretest-posttest nonrandomized experimental study was conducted. The findings were as follow: 1) the results of the survey indicated that a majority of students were not at a good level of responsibility and discipline, As a result, they should be improved urgently; 2) Eleven activities were deigned corresponding to the results of the survey; and 3) the responsibility and discipline of the experimental group were increased significantly at the .05 level. Moreover, the experimentd group obtained higher score on responsibility than the control group. It could be concluded that the efficiency of the designed set of activities is acceptable.

Keywords: Activities Responsibility Discipline

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหมวด 4 มาตรา 24 (4) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา ไว้ว่าจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ซึ่ง

ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ได้มีการศึกษางานวิจัย พบว่าสถานประกอบการต้องการผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษามีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ มีวินัย และตรงต่อเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2548: 5) สอดคล้องกับรายงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) ที่ทำการสำรวจความคิดเห็นของคนไทยจำนวน 20,000 คนทั่วประเทศ เกี่ยวกับการศึกษาไทยในปัจจุบันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาการศึกษา โดยภาพรวมด้านนักเรียน พบว่าการพัฒนาการศึกษา มีผลทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงที่แย่ลงกว่าเดิมร้อยละ 10.60 ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม วินัย รับผิดชอบต่อ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาในสังกัด ทั้งในส่วนของการสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา และในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา แต่น่าเสียดาย ที่กิจกรรมในด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่จัดไม่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ (สุจิตรา โปร่งแสง, 2545) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาเพื่อการปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมที่เน้นย้ำการสร้าง ความรับผิดชอบต่อ และวินัยให้นักศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น รวมถึงการสร้างวิถีทางใหม่อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาให้มีความรู้คู่คุณธรรมอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ และวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม
2. ออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อ และวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม

3. ศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม

ความสำคัญของงานวิจัย

เพื่อเป็นข้อมูลที่สะท้อนสภาพ พฤติกรรม ความรับผิดชอบ และวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม และใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัย หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหากิจกรรมมีลักษณะอิสระ โดยมีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ในรายวิชางานเชื่อมและโลหะแผ่นเบื้องต้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ได้ดำเนินการ ณ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 1) การวิจัยเชิงสำรวจดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 และ 2) การวิจัยเชิงทดลองดำเนินการศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรม กับนักศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งในสิ่งที่ดี หรือไม่ดี และสามารถควบคุมตนเองได้ มีความมุ่งมั่นและเพียรพยายามในการเรียนและการปฏิบัติงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดเวลา มีการวางแผนการปฏิบัติงาน การใช้เวลาอย่างมีระบบ และเหมาะสม ตลอดทั้งปฏิบัติอย่างครบถ้วน

โดยการคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมส่วนรวม

*วินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือข้อตกลงเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

ประสิทธิภาพของกิจกรรม หมายถึง นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

วิธีการวิจัย

การวิจัยดำเนินการเป็น 3 ระยะดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 712 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,745 คน โดยใช้แบบสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยของนักศึกษา และให้ครูผู้สอนจำนวน 15 คน ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยของนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเลือกครูผู้สอนที่เคยสอนกลุ่มนักศึกษาที่ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัย นอกจากนี้ยังได้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์งานปกครองมากกว่า 20 ปี 1 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการพิจารณา

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการออกแบบกิจกรรม และสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรม แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเรื่องปัญหาพฤติกรรมนักศึกษา แบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบและวินัย แบบวัดจิตพิสัยด้านความรับผิดชอบ

และวินัยแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัย โดยครูผู้สอน ผู้วิจัย และแบบประเมินตนเองของนักศึกษา บันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา บันทึกหลังการสอนของครูผู้สอน และบันทึกภาคสนามของผู้วิจัยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เรื่องกิจกรรมหลังทดลอง ทั้งนี้โดยความเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญออกแบบกิจกรรมจำนวน 3 คน ซึ่งได้มาจากการเสนอชื่อที่ซ้ำกัน ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนอีกจำนวน 1 คน โดยการกำหนดเลือกแบบเจาะจง จากนั้นนำกิจกรรม เครื่องมือวัดและประเมินผลต่างๆ ไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษา 1 ห้องเรียนจำนวน 34 คนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550

การวิจัยระยะที่ 3 เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมด้วยการวิจัยเชิงทดลองแบบเปรียบเทียบก่อนและหลังทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน โดยเลือกนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่เรียนรายวิชางานเชื่อมและ โลหะแผ่นเบืองตัน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 2 จาก 3 ห้องเรียน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมากที่สุดด้วยการ

ทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบ และวินัย วัดจิตพิสัยด้านความรับผิดชอบและวินัย และประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัย จนได้ 2 ห้องเรียนหลังจากนั้นดำเนินการจับสลากเลือกกลุ่มที่จะได้รับการทดลอง (Treatment Random) โดยกลุ่มทดลองมีจำนวน 25 คน และกลุ่มควบคุมมีจำนวน 18 คน และดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาในกลุ่มทดลองตลอดภาคเรียน ในขณะที่กลุ่มควบคุมดำเนินการเรียนการสอนตามปกติ

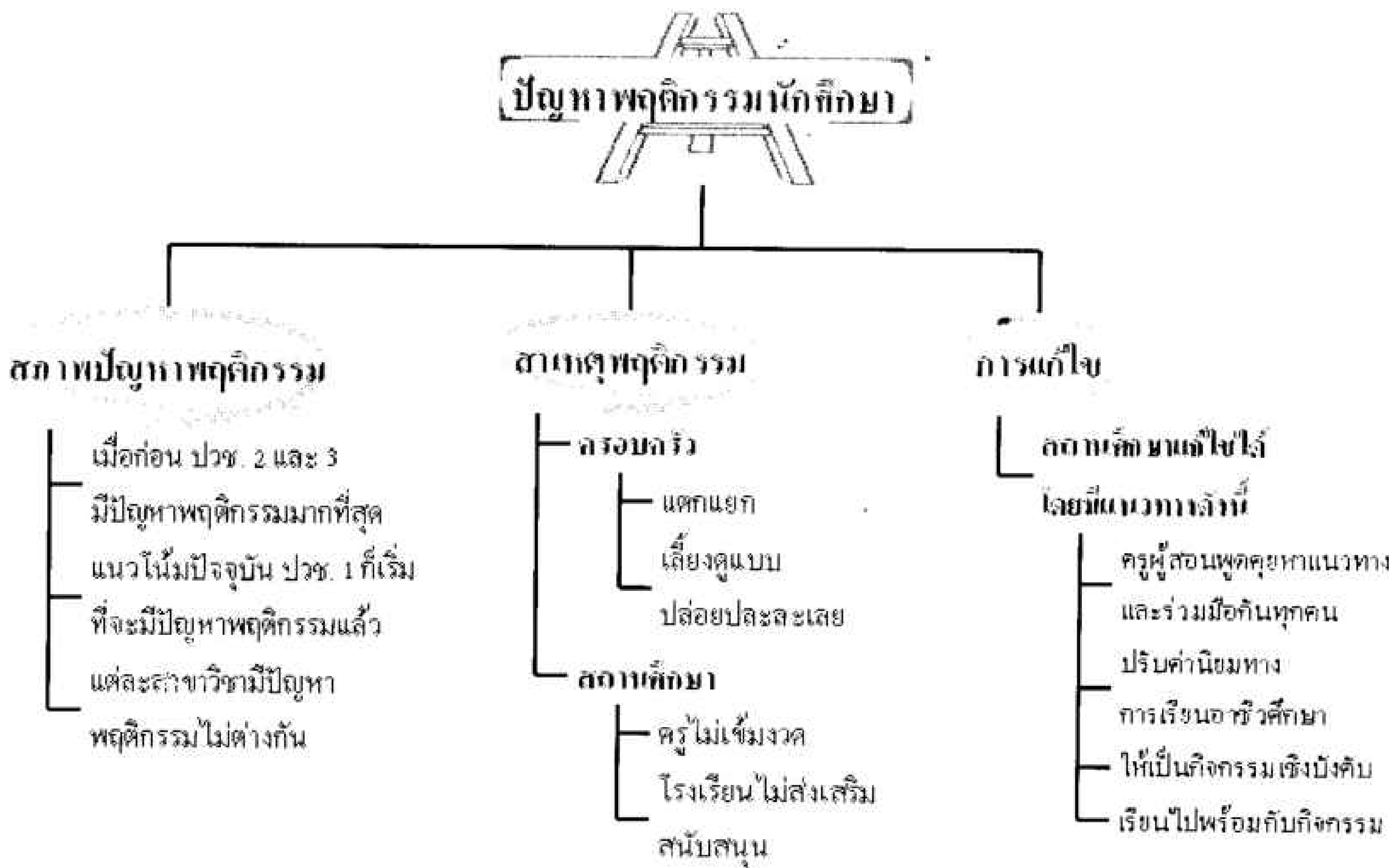
ผลการวิจัย

1) การสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยของนักศึกษาในภาพรวมพบว่านักศึกษาส่วนมากมีพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 78.09 และ 53.23 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจำนวนนักศึกษาของแต่ละระดับพฤติกรรมพบว่านักศึกษายังมีพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในระดับควรปรับปรุง ร้อยละ 6.88 และ 9.27 ตามลำดับ ซึ่งควรจะได้การพัฒนาอย่างเร่งด่วน (ดังตารางที่ 1) และจากข้อมูลประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาโดยครูผู้สอนพบว่า คะแนนเฉลี่ยเกือบทุกตัวบ่งชี้พฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยมีความสอดคล้องกันคิดเป็นร้อยละ 93.75

ตารางที่ 1 พฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม

(n=712)			
รายการ	ช่วงคะแนน / ระดับพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรับผิดชอบ	80-100% ดี	107	15.03
	60-79% พอใช้	556	78.09
	01-59% ควรปรับปรุง	49	6.88
วินัย	80-100% ดี	267	37.50
	60-79% พอใช้	379	53.23
	01-59% ควรปรับปรุง	66	9.27

จากข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์งานปกครองเรื่องปัญหาพฤติกรรมนักเรียน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 สรุปปัญหาพฤติกรรมนักเรียน

นอกจากการสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษา ผู้วิจัยยังได้สอบถามข้อมูลประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักศึกษาต้องการให้ครูผู้สอนจัด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบกิจกรรมมีดังต่อไปนี้

ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้	ความถี่
กีฬา	382
ฟังเพลงร้องเพลง	351
เล่นเกมคอมพิวเตอร์	334
เล่นดนตรี	293
ดูละคร หรือภาพยนตร์	291

2) การออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาเน้นการพัฒนา ทั้งพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาในระดับควรปรับปรุงให้สูงขึ้น และจากการประเมิน ความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมพบว่า คะแนนเฉลี่ยของแผน

การจัดกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมค่อนข้างมาก และจากการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรม และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกิจกรรม พบว่ามีการปรับรูปแบบ 3 กิจกรรม ส่วนความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มทดลองใช้ (Try-out) พบว่า นักศึกษาส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 60.27 พึงพอใจกิจกรรมค่อนข้างมาก รองลงมาร้อยละ 35.88 พึงพอใจมาก และเพียงร้อยละ 3.83 ที่พึงพอใจค่อนข้างน้อย ส่วนความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มทดลองพบว่า นักศึกษาส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 60.34 พึงพอใจมาก รองลงมาร้อยละ 37.06 พึงพอใจค่อนข้างมาก และเพียงร้อยละ 2.58 ที่พึงพอใจค่อนข้างน้อย โดยกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบ และวินัยของนักศึกษาข้างอุตสาหกรรม มีรูปแบบที่หลากหลายและประกอบด้วย 11 กิจกรรม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบ และวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม

ชื่อกิจกรรม	แนวคิดของกิจกรรม	ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา	
		กลุ่มทดลองใช้ (Try-out) (n=34)	กลุ่มทดลอง (n=25)
ก1 ครอบ ไม่ครอบ	1) ต่อรูปภาพเครื่องมือปฏิบัติงาน และ 2) ค้นหารายชื่อเครื่องมือปฏิบัติงาน 21 ชิ้น จากรายชื่อเครื่องมือต่างๆ 202 ชิ้น (30 นาที)	- *	พอใจมาก 13 พอใจค่อนข้างมาก 6
ก2 ข้ามขั้นใหม่	1) เรียงเนื้อเพลง และ 2) เรียงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ 36 ขั้น จากขั้นตอนต่างๆ 52 ขั้น (30 นาที)	พอใจมาก 8 พอใจค่อนข้างมาก 24	พอใจมาก 12 พอใจค่อนข้างมาก 12
ก3 มาถึงขยะกัน	เล่นเกมทิ้งขยะให้ถูกถัง โดยผู้วิจัยบอกชื่อขยะ และให้นักศึกษายกมือ ทำท่าทางต่างๆ แทนถึงขยะที่จะทิ้งขยะ 6 ชนิดขยะ (30 นาที)	*	พอใจมาก 9 พอใจค่อนข้างมาก 12
ก4 ยอมรับผิดใหม่	1) รับชม Cartoon คุณธรรม และ 2) เล่นเกมบทบาทสมมติ (30 นาที)	พอใจมาก 12 พอใจค่อนข้างมาก 18	พอใจมาก 16 พอใจค่อนข้างมาก 9
ก5 ใช้งานผิดยอมทำได้ยาก	ให้ใช้เครื่องมือผิด และถูกวัตถุประสงค์ พร้อมกับเปรียบเทียบผลงาน (30 นาที)	พอใจมาก 8 พอใจค่อนข้างมาก 22	พอใจมาก 12 พอใจค่อนข้างมาก 6
ก6 ร้องเพลง 3 ป ปลอดภัย	1) ชม MV เพลง 3 ป ปลอดภัย และ 2) ตอบคำถาม และทำแบบฝึกเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัย (20 นาที)	พอใจมาก 13 พอใจค่อนข้างมาก 19 พอใจค่อนข้างน้อย 3	พอใจมาก 10 พอใจค่อนข้างมาก 10 พอใจค่อนข้างน้อย 3
ก7 การ์ดภาพพาสุนัข	จับคู่เหมือนการ์ดภาพความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน (40 นาที)	พอใจมาก 15 พอใจค่อนข้างมาก 20	พอใจมาก 16 พอใจค่อนข้างมาก 9
ก8 ชมขึ้น รุมโทรมเท่ากับ ดิฉุค	1) ชมภาพยนตร์สั้นเกี่ยวกับเพศศึกษา และ 2) วิพากษ์กรณีศึกษาคดีทางเพศ ร่วมด้วยกับสมมติสถานการณ์จำลองที่ให้นักศึกษาเกี่ยวข้อง (30 นาที)	พอใจมาก 15 พอใจค่อนข้างมาก 14 พอใจค่อนข้างน้อย 3	พอใจมาก 15 พอใจค่อนข้างมาก 9 พอใจค่อนข้างน้อย 1
ก9 ถิ่นทำได้	นำแผ่นโลหะที่ใช้ปฏิบัติงานมาเรียงต่อกันเป็นตุ๊กตาสามเหลี่ยม (40 นาที)	พอใจมาก 14 พอใจค่อนข้างมาก 18	พอใจมาก 12 พอใจค่อนข้างมาก 11
ก10 Bingo และสะท้อนความคิด	1) เล่นเกม Bingo พฤติกรรมบ่งชี้ความรับผิดชอบ และวินัย และ 2) สนทนากลุ่มสรุปกิจกรรม (30 นาที)	*	พอใจมาก 18 พอใจค่อนข้างมาก 7
ก พิเศษ แผนที่ความปลอดภัย	ทำ Mind map เกี่ยวกับกฎความปลอดภัย พร้อมนำเสนอผลงาน (60 นาที)	-	-

(*) หมายถึง มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรม (-) หมายถึง ไม่มีการสอบถามความพึงพอใจ

3) การศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรม โดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐานก่อนทดลองพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบและวินัย จิตพิสัย ด้านความรับผิดชอบและวินัย และพฤติกรรม ความรับผิดชอบและวินัย ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาหลังทดลองพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัย ก่อนและ หลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่กลุ่มควบคุมก่อนและ หลังทดลองมีพฤติกรรมความรับผิดชอบและ วินัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีแนวโน้มมีพฤติกรรม ความรับผิดชอบและวินัยหลังทดลองสูงกว่า ก่อนทดลอง และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรม ความรับผิดชอบและวินัยภายหลังทดลองของทั้ง 2

กลุ่ม พบว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่ม ทดลองมีแนวโน้มมีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงกว่า กลุ่มควบคุม (ดังตารางที่ 3) สอดคล้องกับ ที่นักศึกษาสะท้อนไว้ในบันทึกการเรียนรู้ว่า

“สนุกสนาน และได้ความรู้ ความ รับผิดชอบและควรรับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำ”

“มีกิจกรรมดี สนุกสนาน ทำให้เรามีความ รับผิดชอบ” และ

“ช่วยให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ต่างๆ และ ฝึกให้นักเรียนมีวินัยและความรับผิดชอบร่วมกัน”

อีกทั้งครูผู้สอนรายวิชาได้สะท้อนว่า

“กลุ่มทดลองมีกิจกรรมให้เขาเล่น เขาก่อนลงฝึกงาน สังเกตเมื่อเทียบกับอีกกลุ่ม... เด็กจะมีความรับผิดชอบมากขึ้น และจากการ สอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาของเขา เด็กพวกนี้ พฤติกรรมดีขึ้น”

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษา ก่อนและหลังทดลอง

กลุ่ม และพฤติกรรม	n	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p
		\bar{X}	S	\bar{X}	S		
กลุ่มทดลอง	25						
ความรับผิดชอบ		28.43	3.49	33.73	3.27	9.49	.00*
วินัย		15.03	2.83	16.89	1.90	3.52	.00*
กลุ่มควบคุม	18						
ความรับผิดชอบ		29.88	2.93	31.33	2.33	1.75	.09
วินัย		15.87	2.72	16.54	0.97	0.98	.34

* $p < .05$

และเมื่อจำแนกนักศึกษาตามระดับพฤติกรรม พบว่านักศึกษากลุ่มทดลองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรับผิดชอบและวินัยไปสู่ระดับพฤติกรรม ที่สูงขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลังทดลองไม่มีนักศึกษา

ที่มีพฤติกรรมในระดับควรปรับปรุง และมีจำนวน นักศึกษาที่มีพฤติกรรมในระดับดีเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอยู่ในช่วง ร้อยละ 28.00-48.00 ในขณะที่นักศึกษากลุ่มควบคุม

มีพฤติกรรมความรับผิดชอบคงที่ในระดับพอใช้ ส่วนพฤติกรรมวินัยพบว่ามีอัตราการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเพียงร้อยละ 27.78 (ดังตารางที่ 4) นอกจากนั้นพฤติกรรมร่วมหรือพฤติกรรมอื่นๆ ที่ได้รับการพัฒนาระหว่างการดำเนินการวิจัยพบว่า นักศึกษาให้ความร่วมมือในการเรียน มีความ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และกล้า แสดงออก ดังนั้นที่ภาคสนามของผู้วิจัยที่ได้

บันทึกว่า “นักศึกษาเกือบทุกคนกระตือรือร้น ในการเรียนรายวิชามาก หลังเล่นเกมเสร็จ ...นักศึกษามุ่งดูคะแนนพฤติกรรมของตนเอง และคะแนนของเพื่อนทุกครั้งที่ย้อนกิจกรรม เปลี่ยนแปลง” อีกทั้งครูผู้สอนรายวิชาได้สะท้อน ไว้ว่า “เด็กจะให้ความร่วมมือ สนใจในการทำ กิจกรรมในชั้นเรียนต่างๆ ดี กล้าแสดงออก ใฝ่รู้ใฝ่เรียน”

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังทดลอง

กลุ่ม / พฤติกรรม	n	ระดับพฤติกรรม / จำนวนนักศึกษา					
		ระดับดี 80-100%		ระดับพอใช้ 60-79%		ระดับควรปรับปรุง 01-59%	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
กลุ่มทดลอง	25						
ความรับผิดชอบ		1	8	19	17	5	-
วินัย		12	18	12	7	1	-
กลุ่มควบคุม	18						
ความรับผิดชอบ		1	1	17	17	-	-
วินัย		11	16	7	2	-	-

อภิปรายผล

1. การสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยของนักศึกษาด้วยแบบสำรวจพฤติกรรม สามารถยืนยันความถูกต้องได้ เนื่องจากมีความ สอดคล้องกับข้อมูลจากครูผู้สอน โดยในภาพรวม นักศึกษาส่วนมากมีพฤติกรรมความรับผิดชอบและ วินัยในระดับพอใช้ สอดคล้องกับ พิชัย ชัยชินรัตน์ (2545) ที่ได้ศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานครพบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง

2. การออกแบบกิจกรรมตามแนวคิดของ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นหัวใจของการพัฒนาพฤติกรรม ที่มุ่งหวัง ซึ่งประกอบด้วย 2.1 การบูรณาการ กิจกรรมเข้ากับรายวิชา หรือสอดแทรกกิจกรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนรายวิชา 2.2 การสร้างแรงจูงใจนักศึกษาด้วยกิจกรรมต่างๆ ซึ่งได้แก่ แบบฝึก เกม การแข่งขัน ร้องเพลง บทบาทสมมติ ฯ 2.3 การสร้างความตระหนักรู้ ถึงคุณค่าพฤติกรรมด้วยถามคำถามเชิงวิเคราะห์ เพื่อแลกเปลี่ยน และสะท้อนความคิดเห็นนักศึกษา 2.4 การสรรสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษา

ในการกำหนดกติกา เงื่อนไขกิจกรรม และการประเมินพฤติกรรมตนเอง 2.5 การเสริมแรงบวกด้วยรูปที่น่าหลากหลาย และมีความต่อเนื่อง และ 2.6 การมอบหมายให้ปฏิบัติในพฤติกรรมที่มุ่งหวัง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Character Education Partnership (2005) ที่ได้เสนอว่าไม่มีทางใดทางหนึ่งเพียงทางเดียวในการจัดคุณลักษณะศึกษาให้มีประสิทธิภาพ แต่มีหลักการสำคัญ 11 ประการ เช่นการทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของคุณลักษณะที่ดี การใช้วิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ผนวกการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนกับวิชาที่สอน พยายามส่งเสริมแรงจูงใจในตัวผู้เรียน เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2549) พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ที่โรงเรียนจัดเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนได้แก่ การให้ผู้เรียนได้ฝึกการปฏิบัติ โดยการทำงานเป็นกลุ่ม รองลงมาเป็นการประกวดหรือแข่งขันกัน โดยกิจกรรมต่างๆ มีจุดเด่นคือเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม สร้างแรงจูงใจเสริมแรงและบูรณาการกิจกรรมในลักษณะต่างๆ

3. ประสิทธิภาพของกิจกรรมที่ทำให้พฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษา กลุ่มทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนทดลองอาจเนื่องมาจากกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบ และวินัย มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาทุกคน การแข่งขันการเสริมแรงบวกด้วยสิ่งเร้าต่างๆ เช่น การชมเชยจากผู้วิจัย และเพื่อนร่วมชั้นเรียน การติครูปถาณักศึกษาบนบอร์ดกิจกรรม บนบันทึกการเรียนรู้ บนเว็บไซต์กิจกรรม เพื่อเป็นแบบอย่าง การสะสมดาวพฤติกรรมหรือคะแนนกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ว่องวานิชและคณะ (2549) ได้ระบุถึงยุทธวิธีที่ทำให้การพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมประสบ

ความสำเร็จมีดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ยุทธวิธีที่ใช้คือใช้กระบวนการกลุ่ม และใช้ตัวแบบที่ดี ส่วนความมีระเบียบวินัยยุทธวิธีที่ใช้คือการแข่งขัน การได้รับคำชมเชย และรางวัล โดยโครงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนี้มีอัตราการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะอยู่ในช่วงร้อยละ 26.00-37.00 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ต่ำกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังทดลองที่อยู่ในช่วงร้อยละ 28.00-48.00 ดังแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรม นอกจากนั้นในส่วนของพฤติกรรมร่วมซึ่งเป็นพฤติกรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินกิจกรรม อาจเนื่องมาจากเมื่อนักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยเกิดขึ้นก็อาจจะมีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นเกิดขึ้นตามมาได้ดังที่ อารุง จันทวานิช ได้เผยแพร่ผลการวิจัยและพัฒนากการปลูกฝังคุณธรรมของสถาบันครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนาและชุมชน พบว่าเมื่อเกิดคุณธรรมข้อใดขึ้นในตัวเด็ก คุณธรรมด้านอื่นๆ จะเกิดตามมา แต่อัตราการพัฒนาคุณธรรมแต่ละด้านจะเติบโตแตกต่างกัน (ข้าวสด, 2551)

ข้อเสนอแนะการวิจัยเพื่อการประยุกต์ใช้

ควรนำกิจกรรมไปใช้กับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม โดยหลังกิจกรรมเสร็จสิ้นควรมีการกระตุ้นผู้เรียนให้ลงมือปฏิบัติจริง เสริมแรงบวกและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงควรเลือกพัฒนาเฉพาะพฤติกรรมบ่งชี้ที่เป็นปัญหาเพื่อจำกัดขอบเขตกิจกรรมให้แคบลง และควรเน้นสร้างกิจกรรมการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬา เนื่องจากสอดคล้องกับประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักศึกษาต้องการให้ครูผู้สอนจัดมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวสด. (2551). “สกศ.ชี้บ้าน-วัด-ร.ร.ต้นแบบคุณธรรม.” ข่าวสด (30 มกราคม 2551): 24
- ทิสนา เขมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บริษัทเมธีทิปส์ จำกัด.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ นัฏราภรณ์. (2545). การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชัย ชัยชินรัตน์. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิคเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เมธี ธรรมวัฒนา. (2551). การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุจิตรา โปร่งแสง. (2545). การศึกษาการดำเนินงานการใช้หลักสูตรตามแนวโครงการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการสอนอาชีวศึกษาของสถานศึกษานำร่อง กรมอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). สกศ.สำรวจพบวันนี้คนไทยส่วนใหญ่สนใจการศึกษา (Online). Available: http://www.onec.go.th/news46/pr/s_ala/s_490510-a.htm, 10 เมษายน 2549.
- สุวิมล ว่องวาณิชและคณะ. (2549). รายงานวิจัยโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) และสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- Bloom, B. S., G. F. Madaus and J. T. Hastings. (1981). *Evaluation to Improve Learning*. Handbook II: Affective Domain. New York: McKay company.
- Character Education Partnership. (2005). *The Eleven Principles*. (Online). Available: http://www.character.org/site/c.gwKUJhNYJrF/b.993263/k.7.../The_Eleven_Principles.htm.